

КОНЦЕПЦІЯ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ МАШИНОБУДІВНОГО ПІДПРИЄМСТВА

У статті розглянуто теоретичні підходи до визначення поняття «фінансова безпека підприємства» та запропоновано власне бачення змісту цієї категорії. Розкрито основні сутнісні характеристики фінансової безпеки підприємства як підсистеми економічної безпеки підприємства.

Ключові слова: підприємство, фінансова безпека, загроза.

O. V. SUSIDENKO
Khmelnitsky National University

THE CONCEPT OF FINANCIAL SECURITY SYSTEM OF ENGINEERING ENTERPRISE

The article considered theoretical approaches to the definition of "financial security of enterprise" and offered the author's vision of the content of this category. Basic essential characteristics of the financial security of the enterprise as a subsystem of the economic security of the enterprise were presented in the article. One of the most important issues of the effective development of the enterprise in modern conditions is the provision of financial security as a major component of the economic security of the enterprise. The financial security requires the creation of the company's own security system, which is aimed at timely detection and prevention of external and internal threats, ensuring protection of the interests of the company and the attainment of the main goal of the activity.

Keywords: financial security of the enterprise, threats, supply, mechanism, system.

Постановка проблеми. Гостра проблема нестачі фінансових ресурсів для ведення бізнесу, нестабільна політико-економічна ситуація в державі, надзвичайно високий рівень конкуренції – всі ці обставини ставлять перед підприємством вимоги щодо створення ефективної системи формування і забезпечення фінансової безпеки підприємства. Тому побудова системи фінансової безпеки та створення умов для її забезпечення представляються одними з найбільш актуальних напрямів сучасної економічної науки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання проблеми. В сучасній економічній літературі поняття «фінансова безпека підприємства» як самостійний об'єкт управління розглядається відносно недавно. Проте в Україні комплексним дослідженням цього питання практично не займаються, приділяючи основну увагу проблемам фінансової безпеки держави та економічної безпеки підприємства. Окремі аспекти багатогранної проблеми забезпечення фінансової безпеки підприємств були і є предметом наукових досліджень ряду вчених, а саме Н.Й. Реверчук, Л.Г. Мельника, Л.І. Донця, Н.В. Ващенко, С.Ф. Покропивного, І.А. Бланка, К.С. Горячевої та ін. Разом з тим в роботах цих науковців сутність, значення та основна характеристика фінансової безпеки підприємства розглянуті фрагментарно, а тому потребують подальшого наукового дослідження.

Формулювання цілей дослідження. Метою статті є розробка теоретичної моделі системи формування і забезпечення фінансової безпеки підприємства.

Виклад основного матеріалу

Діяльність вітчизняних підприємств характеризуються різним рівнем фінансової безпеки. Об'єктивність ринкової економіки змушує суб'єкти господарювання шукати нові ефективні методи, принципи та важелі, що забезпечують фінансово-господарську діяльність. Очевидно, що функціонування будь-якої системи неможливо без використання відповідних систем, серед яких вагоміше місце займає система забезпечення фінансової безпеки підприємства.

Система фінансової безпеки підприємства – це сукупність взаємопов'язаних елементів (спеціальних структур, засобів, методів і заходів), здатних забезпечити безпеку ведення бізнесу від внутрішніх і зовнішніх загроз.

Можна стверджувати, що рівноцінної значимості мають як процес формування, так і наступний процес – забезпечення економічної безпеки підприємства.

Як свідчить наукова література, існує декілька підходів до забезпечення фінансової безпеки. На наш погляд, найбільш ефективним підходом до забезпечення фінансової безпеки підприємства є ресурсно-функціональний, оскільки в рамках цього підходу досліджуються найважливіші фактори, що впливають на стан функціональних складових фінансової безпеки підприємства, вивчаються основні процеси, що впливають на її забезпечення, проводиться аналіз розподілу і використання ресурсів підприємства, розглядаються економічні індикатори, що відображають рівень забезпечення, і розробляються заходи щодо забезпечення максимально високого рівня фінансової безпеки.

Система забезпечення фінансової безпеки машинобудівних підприємств повинна починатись з формування загальної концепції забезпечення фінансової безпеки, що представляє собою комплексну систему поглядів на ключові інтереси машинобудівного підприємства у фінансовій сфері, принципи і засоби їх реалізації та захисту від внутрішніх та зовнішніх загроз.

Така концепція, на нашу думку, повинна враховувати складові:

- 1) принципи системи забезпечення фінансової безпеки підприємств;
- 2) мету та завдання системи забезпечення фінансової безпеки;
- 3) чинники впливу на систему забезпечення фінансової безпеки;
- 4) механізми забезпечення фінансової безпеки;
- 5) напрями та заходи реалізації системи забезпечення фінансової безпеки.

У загальному вигляді концепція забезпечення системи фінансової безпеки машинобудівного підприємства наведена на рис. 1.

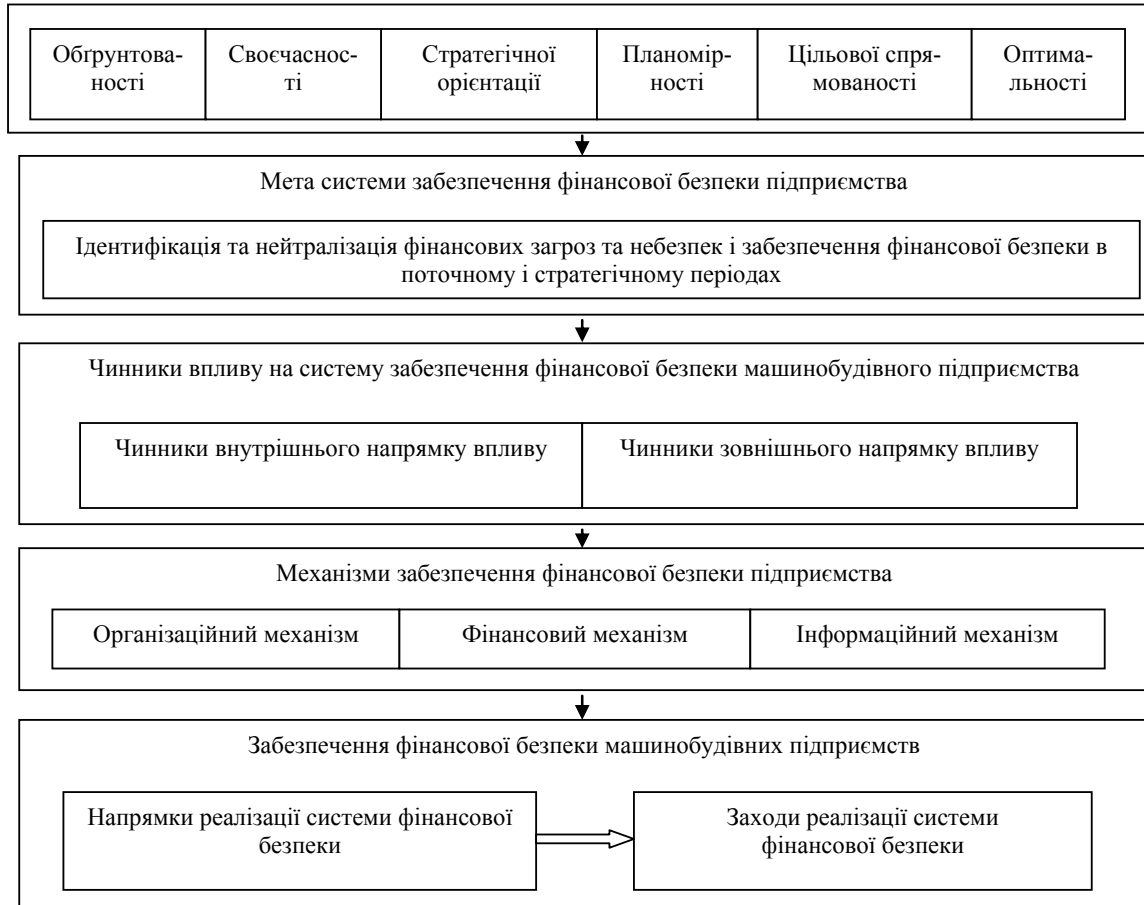

Рис. 1. Концепція системи забезпечення фінансової безпеки машинобудівного підприємства (запропоновано автором)

До визначальних принципів, які лежать в основі забезпечення фінансової безпеки машинобудівного підприємства, на нашу думку, належать наступні:

Принцип обґрунтованості передбачає, що вартість витрат на забезпечення фінансової безпеки підприємства не повинна перевищувати рівня реальних і потенційних небезпек, загроз і ризиків, а також рівня фінансових можливостей підприємства.

Принцип своєчасності вимагає негайної реакції системи безпеки підприємства на виникаючі небезпеки, загрози і ризики. При цьому особливо важливі попереджувальні, профілактичні заходи з метою недопущення небажаних для підприємства дій, явищ і подій.

Принцип стратегічної орієнтації передбачає розробку фінансової безпеки в інтеграції з головною стратегією підприємства.

Принцип науковості базується на вимогах об'єктивних економічних законів, врахуванні реальних умов та особливостей економіки, що обумовлюють необхідність використання світового досвіду здійснення інновацій.

Принцип плановірності полягає в координації всіх планів підприємства і врахування цільових завдань фінансової безпеки, залучення у ці процеси різних служб підприємства. Зазначений принцип передбачає безперервність забезпечення фінансової безпеки.

Принцип цільової спрямованості полягає в орієнтації на стратегічні та тактичні цілі розвитку підприємства, та має на меті забезпечення кінцевих результатів, а також те, що рішення, які торкаються забезпечення фінансової безпеки підприємства, не повинні суперечити стратегічним цілям;

Принцип оптимальності передбачає вибір варіанту інноваційного розвитку, який забезпечить максимальне задоволення інтересів споживачів і підприємства за наявних ресурсів.

Виходячи з принципів системи забезпечення фінансової безпеки, головною метою створення такої системи є ідентифікація та нейтралізація фінансових загроз та небезпек і забезпечення фінансової безпеки в поточному і стратегічному періодах.

Реалізація мети здійснюється через ряд завдань, головними з яких є:

- формування інформаційно-нормативної бази системи забезпечення фінансової безпеки;
- розробка системи індикаторів, що встановлюють рівень загроз і небезпек фінансовій безпеці;
- формування ресурсного забезпечення фінансової безпеки підприємства;
- створення організаційної структури системи забезпечення фінансової безпеки;
- розробка комплексу заходів, спрямованих на підтримку рівня фінансової безпеки підприємства.

В концепцію створення системи фінансової безпеки машинобудівних підприємств обов'язково входять чинники, що впливають на забезпечення та функціонування такої системи. Сукупність чинників впливу на систему забезпечення фінансової безпеки визначають механізми системи фінансової безпеки машинобудівних підприємств. Створення та функціонування системи фінансової безпеки вимагає розробки та реалізації двох основних механізмів, а саме: організаційного механізму системи фінансової безпеки машинобудівних підприємств; фінансового механізму системи фінансової безпеки машинобудівних підприємств та інформаційного механізму системи фінансової безпеки машинобудівних підприємств.

Організаційний механізм системи фінансової безпеки включає:

- а) методи, способи та прийоми організації системи фінансової безпеки;
- б) правове забезпечення організації системи фінансової безпеки;
- в) нормативне забезпечення організації системи фінансової безпеки;
- г) кадрове забезпечення організації системи фінансової безпеки.

Фінансовий механізм системи фінансової безпеки включає:

- а) методи та прийоми впливу на фінансовий стан та фінансове забезпечення господарської діяльності машинобудівних підприємств;
- б) важелі впливу на фінансовий стан та фінансове забезпечення господарської діяльності машинобудівних підприємств;
- в) норми та нормативи фінансової діяльності машинобудівних підприємств;
- г) правове забезпечення фінансової діяльності машинобудівних підприємств;
- д) інформаційну базу управління фінансами машинобудівних підприємств.

Інформаційний механізм має у складі:

- а) методи, способи та прийоми організації збору, опрацювання та збереження фінансової, маркетингової та іншої пов'язаної інформації;
- б) правове забезпечення організації збору, опрацювання та збереження фінансової, маркетингової та іншої інформації;
- в) нормативне забезпечення організації збору, опрацювання та збереження інформації;
- г) кадрове забезпечення організації збору, опрацювання та збереження інформації.

Для реалізації запропонованих механізмів системи забезпечення фінансової безпеки машинобудівних підприємств в концепції передбачена наявність відповідних груп методів, які дають можливість реалізувати на практиці систему фінансової безпеки. До таких груп методів відносяться:

- методи ідентифікації фінансових загроз і небезпек;
- методи оцінки та прогнозування фінансових загроз і ризиків;
- методи мінімізації фінансових втрат;
- методи запобігання негативних фінансових ситуацій;
- методи контролю за системою фінансової безпеки машинобудівних підприємств.

Головними результатами реалізації моделі системи фінансової безпеки машинобудівних підприємств повинні бути:

- 1) підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності машинобудівних підприємств;
- 2) зменшення фінансових втрат від загроз, небезпек і ризиків;
- 3) зростання вартості машинобудівного підприємства;
- 4) задоволення інтересів власників машинобудівного підприємства;
- 5) задоволення інтересів трудового колективу підприємства;
- 6) виконання фінансових вимог держави;
- 7) виконання фінансових вимог кредиторів та партнерів по бізнесу.

Досягнення цих головних результатів під час реалізації моделі системи фінансової безпеки забезпечується в ході впровадження такої моделі в повному обсязі в практику фінансово-господарської діяльності машинобудівних підприємств.

Висновки. Однією з найважливіших проблем ефективного розвитку підприємства в ринкових умовах господарювання є забезпечення фінансової безпеки як основної складової економічної безпеки підприємства. Забезпечення фінансової безпеки вимагає створення на підприємстві власної системи безпеки, що покликана на своєчасне виявлення та запобігання зовнішнім та внутрішнім загрозам, забезпечення захисту інтересів підприємства та досягнення ним основної мети діяльності.

Література

1. Ареф'єва О.В. Економічні основи формування фінансової складової економічної безпеки / О. В. Ареф'єва, Т. Б. Кузенко // *Актуальні проблеми економіки*. — 2009. — № 1. — С. 101.
2. Бланк И.А. Управление финансовой безопасностью предприятия / И. А. Бланк. — К. : Эльга, Ника-Центр, 2004. — 784 с.
3. Горячева К. Финансова безпека підприємства, сутність та місце в системі економічної безпеки / К. Горячева // *Економіст*. — 2003. — № 8. — С. 65–67.
4. Матвійчук Л.О. Структура системи фінансової безпеки в управлінні підприємством / Л. О. Матвійчук // *Вісник Хмельницького національного університету*. — 2010. — № 6. — С. 194–197.
5. Соснин А.С. Менеджмент безопасности предпринимательства : [учеб. пособие] / А.С. Соснин, П.Я. Пригунов. — К. : Издательство Европейского университета, 2002. — 504 с.

References

1. Arefeva O.V., Kuzenko T.B. Economic basis for the formation of the financial component of economic security. *Actual Problems of Economics*. 2009. No. 1. P. 101.
2. Blank I. A. Management of financial security of enterprise. K.: Elga, Nika-Center, 2004. 784 p.
3. Goryacheva K. Company's financial security, nature and place in the system of economic security. *The Economist*. 2003. No. 8. P. 65–67.
4. Matviychuk L. O. Structure of the financial safety system in management of enterprise. *Herald of Khmelnytsky National University*. 2010. No. 6. P. 194–197.
5. Sosnin A. S., Prygunov P.Ya. Security management of enterprise: textbook. manual. K.: Publishing house of the European University, 2002. 504 p.

Надійшла 24.11.2014; рецензент: д. е. н. Нижник В. М.